

Боби Бадаревски

"Sex/Machine" (eds.), Patrick D. Hopkins
Readings in culture, gender, and technology,
edited, Indiana University Press, 1998

Збирката „Пол/Машина“ претставува значајна колекција на текстови кои ја проблематизираат релацијата на половите/родовите системи со технологијата и нивната функционална поставеност во општеството. Составувачот на збирката Хопкинс, образложувајќи ги мотивите за настанување на книгата, на недвосмислен начин го истакнува влијанието на технологијата, но не само на културата и историјата на човештвото, туку и на размислата и теоријата која за предмет ги има половите/родовите односи. Според тоа, улогата на технологијата во половите односи и формирањето на нормите на родовите системи е контекстот кој ги одредува насоките на оваа читанка.

Врз основа на така поставената рамка, темите што се расправаат и проблематизираат во понудените текстови, ги допираат и останатите аспекти на род/технологија интеракцијата. Поради консеквенците на таа меѓузависност на политиката, етиката, философските стојалишта, епистемичките модели и други инхерентно поврзани системи, книгата има за цел, како што пишува Хопкинс, да создаде текст преку кој ќе се проследат различните приоди и методи во рамките на родовите и технолошките студии. Интердисциплинарниот приод во селектирањето на текстовите го потврдува и афирмира теоретско-методолошкото различје како начин темите да бидат расветлени од повеќе аспекти.

Bobi Badarevski

"Sex/Machine" (eds.), Patrick D. Hopkins
Readings in culture, gender, and technology,
edited, Indiana University Press, 1998

Рѐрмбледхја "Секс/Макина" парагет нѐ колексион тѐ рѐндѐсисхѐм текстеш тѐ цилѐт е проблематизојнѐ relacionin e sistemeve тѐ сексеve/gjinive me teknologjinѐ dhe me pozicionimin e tyre funksional нѐ shoqѐri. Hartuesi i pѐrmbledhjes, Hopkinsi, duke i arsyetuar motivet pѐr pѐrpilimin e librit, qartazi e thekson ndikimin e teknologjisѐ, тѐ kulturѐs dhe тѐ historisѐ сѐ njerѐzimit, madje jo vetѐм тѐ кѐтыре, por edhe тѐ mendimit dhe тѐ теорисѐ qѐ pѐr лѐндѐ канѐ raportet e сексеve/gjinive. Сѐ кѐндејми, roli i teknologjisѐ нѐ raportet e сексеve dhe formimi i normave тѐ sistemeve тѐ gjinive ѐсhtѐ konteksti i cili i cakton kahet e кѐtij libri.

Нѐ базѐ тѐ kornizѐs сѐ бѐрѐ кѐsisoјi, temat тѐ cilat шhqyrtohen dhe проблематизohen нѐ текстет e ofruara, i prekin edhe aspektet tjera тѐ interaksionit gjini/teknologji. Pѐr shkak тѐ konsekuencave тѐ кѐsaj ндѐrvarshmѐrie тѐ politikѐs, etikѐs, pikѐpamjeve filozofike, modeleve epistemike dhe sistemeve тѐ tjera тѐ lidhura нѐ мѐнyрѐ inherente, libri ka pѐr qѐllim, siq shkruan Hopkinsi, ta krijојѐ нѐј текст pѐrmes сѐ cilit do тѐ pѐrcillen qasjet dhe metodat e ndryshme нѐ suazat e gjinive dhe тѐ studimeve teknologjike. Qasja interdisiplinare нѐ selektimin e teksteve e vѐrteton dhe e аfirmon laryshinѐ teorike-metodologjike si мѐнyрѐ qѐ temat тѐ ndriqohen nga aspekte тѐ ndryshme.

Воведниот текст на приредувачот на оваа збирка, иако е претставен како скица каде што се образложуваат основните концепти и позиции на предложениот дискурс, не успева да ја исполни така поставената задача. ИмPLICITните ставови, имPLICITните дефиниции на концептите „род“, „пол“, „технологија“ и др., ни одблиску не можат да ги отсликаат позициите во понудените текстови. Затоа, воведот од Хопкинс, може да се чита како уште еден текст во збирката понудувајќи ни интересно видување на темите и проблемите на родовиот и технолошкиот дискурс.

Како и да е, критериумот за изборот на текстовите и нивната организација е јасен. Книгата е поделена во шест поглавја, во кои се поместени 27 текстови од истакнати автори како што се Отон Станелс, Даниел Калахан, Дона Џ. Харавеј и др. Во првото поглавје се поместени историските, социјалните и културните врски на родот и технологијата, додека второто поглавје ги загатнува прашањата на контролата на телото и влијанието на технологијата врз хуманата репродукција. Третиот дел ја продолжува темата за репродукција, но во контекст на дебатите за абортусот, вештачкото оплодување, но и за машката бременост.

Теоретските согледби за полот, родот, сексуалната ориентација во констелација со корективната хирургија се централни во четвртиот дел, додека петиот ја отвара темата за телото како судбина и современите технолоии на комуникација и обработка на податоци; какви се и какви очекуваме да бидат родовите норми во светло на новите технологии.

Книгата завршува со анализа на киборг метафората како обид да се согледаат консеквенците од нивелирањето на разликите во дихотомните род/пол, живо/неживо, машко/женско.

Teksti hyrës i hartuesit të kësaj përmbledhjeje, ndonëse është paraqitur si skicë ku përimitohen konceptet dhe pozicionet të diskursit të propozuar, nuk ia del ta përmbushë detyrën e shtruar në këtë mënyrë. Qëndrimet implicite, definicionet implicite të koncepteve “gjini”, “seks”, “teknologji” etj. as për së afërmi nuk mund t’i pasqyrojnë pozicionet në tekstet e ofruara. Për këtë arsye, hyrja e Hopkinsit, mund të lexohet si një tekst plus në përmbledhje duke na ofruar pikëpamje interesante për temat e problemet e diskursit gjinor dhe teknologjik.

Si do që të jetë, kriteri për zgjedhjen e teksteve dhe për organizimin e tyre është i qartë. Libri ndahet në gjashtë kaptina, në të cilat janë vendosur 27 tekste të autorëve të njohur siç janë Oton Stanels, Daniel Kalahan, Dona J. Haranjas etj.

Në kaptinën e parë janë vendosur lidhjet historike, sociale e kulturore të gjinisë dhe të teknologjisë, ndërsa kaptina e dytë i hyn çështjes së kontrollit të trupit dhe ndikimit të teknologjisë në riproduksionin njerëzor. Pjesa e tretë e vazhdon temën për riproduksion, por në kontekst të debateve për abortet, frynimitin artificial, dhe në fund edhe për shtatzëninë e meshkujve.

Pikëvështrimet teorike për seksin, gjininë, orientimin seksual në konstelacion me kirurgjinë korrektive janë çështje qendrore në pjesën e katërt, ndërsa pjesën e pestë e hap tema për trupin si fat, pastaj teknologjitë bashkëkohore të komunikimit dhe përpunimi i të dhënave; çfare janë dhe çfare presim të jenë normat gjinore në dritën e teknologjive të reja.

Libri mbaron me analizën e kibort metaforës si orvatje të vështrohen konsekuencat nga nivelimi i dallimeve në dihotomitë gjini/seks, e gjallë/jo e gjallë, mashkull/femër.

Përkthim: Lindita Ahmeti